

סמל פלג דניאל

302354

בן מרים וזלמן

נולד בערב ראש השנה תרצ"ו 26.9.1935

התגייס לצה"ל באוגוסט 1954

שרת בגדוד "ברק" (12)

נפל ב- ט"ז מרחשוון תשי"ז 21.10.1956

בעת מילוי תפקידו.

פלג, דניאל

בן זלמן ומרים. נולד בערב ראש-השנה תרצ"ו (26.9.1935) בקרית-חיים. בשנת 1939 הצטרפו הוריו לקיבוץ אשדות-יעקב כחברים. תלמידי כיתות-המשך של המשק עברו לבתי-הספר המחוזיים בעמק-הירדן והוא פנה לבית-הספר המקצועי. אולם הסדנה לא משכתו, כי לבו נמשך לשדה ולעבודה בו, ובהפסיקו את לימודיו, חזר לעבודת-השדה ובא על סיפוקו. נוח לבריות ומסביר פנים לכל, שופע טוב-לב ושמחת-חיים,

נעים-הליכות ופשוט בכל דרכיו, חבר מסור ונאמן — כזה היה בחייו במשק, ואף בצבא לאחר-מכן, ועל אלה אהבוהו כל יודעיו. את עבודתו בשדה המשיך עד גיוסו לצה"ל באוגוסט 1954 ובו התעתד לעבוד בהגיע שחרורו. את יחס הרצינות לכל מיני בעיות, וביחוד לצבא, מציינים דבריו לאמו באחד הימים: "צבא הוא בית-ספר קשה אבל חשוב, ביחוד לבן-קיבוץ היוצא בפעם הראשונה מן המסגרת המקובלת. בצבא הוא עובר לא רק מבחן-אש כי אם גם מבחנים חברתיים ומוסריים ושם גם מתחשלת וצומחת אישיותו". חיבב דבריי-אמנות, מוסיקה וספרות. נפל בשעת מילוי תפקידו ביום ט"ז במרחשון תשי"ז (21.10.1956) והובא למנוחת-עולמים בבית-הקברות באשדות-יעקב. חלק מן היומן של אשדות-יעקב שהופיע ב"שלושים" לנפלו הוקדש לזכרו; חלק זה הופיע בעטיפה מיוחדת. אף ב"גיב הקבוצה" (שבט תשי"ז) הועלה זכרו. כן הוקמה במשקו ספריית-תקליטים על-שמו.

שנות החמישים הראשונות (1951-1956)

במשך חמש השנים המפרידות בין קרבות תל-אלימוטילה (מאי 1951) ובין קרבות מתחמי רפיח (נובמבר 1956) במסגרת מבצע "קדש" פיקדו על החטיבה שלושה מח"טים נוספים: **אסף שמחוני ז"ל** (1952-1953), **יששכר שדמי יבדל"א** (1954-1955) ו**חיים בן-דוד ז"ל** (1955-1956). היו אלה חמש שנים של אימונים קשים, פעילות מבצעית מוגבלת (גדוד "ברק" של החטיבה נטל חלק במבצע "הר-געש", פעולת גמול גדולה נגד המצרים באזור הסבחה וואדי סירם, בנובמבר 1955), קליטת כוח-אדם נוסף ואיכותי יותר, טיפוח המשמעת וגאוות-היחידה, ופעילות בטחון-שוטף שגרתית, בדרך כלל בגבול הישראלי-סורי.

במבצע "הר-געש" (פעולת הסבחה), כבשו לוחמי גדוד "ברק", את מוצבי ואדי סירם; פלוגה ב' את מוצבי "רבקה 1" ו"רבקה 2", ופלוגה ה' בפיקודו של סרן קלמן מגן את מוצב "תמר". אבידות המצרים במוצבי ואדי סירם היו 11 הרוגים ו-7 שבויים. מחיילי גולני נפצעו 11. בדצמבר 1955 השתתפו חיילי פלוגה ג' מגדוד "הבוקעים הראשון" (עדיין במסגרת חטיבת "גבעתי" הסדירה) במבצע "על-זית" ("פעולת כנרת") נגד מוצבי הסורים בחופה הצפון-מזרחי של הכנרת, וכבשו את מוצב נוקייב החדשה.

חטיבת גולני ערב מבצע "קדש" (קיץ 1956)

ב"פקודת שגרה מיוחדת" כותב אל"מ בנימין גיבלי, לרגל מינויו כמח"ט גולני ב"16 ביולי 1956 כדלקמן: "זכות גדולה ורבת אחריות היא המשימה אותה נטלתי היום הזה בקבלי הפיקוד על חטיבת גולני. אתם, מפקדים וחילי חטיבת גולני, עטורי הישגים ונצחונות, מחושלי קרבות מני צפון ועד דרום, גאה אני היום להיות לכם למפקדכם... ולכם כולכם איחולי ומשאלתי, יהא אילן גולני חופף וסוכך עלינו כאשר נאמנות, מסירות ואחוות לוחמים שורה בתוכנו..."

חודשים ספורים קודם לכן הוצאה חטיבת "גבעתי" ממערך הכוחות הסדיר של צה"ל, אך הגדוד הראשון שלה, גדוד "הבוקעים הראשון" – שנטל חלק מכריע במבצע "יואב" במלחמת העצמאות, והבקיע את הדרך לנגב הנצור, ומכאן שמו – צורף לחטיבת גולני. בסתיו 1956 פיקד על הגדוד "החדש" בחטיבה, סא"ל מאיר פעיל (פילבסקי); מג"ד "ברק" היה סא"ל שמואל אמיר, ומג"ד "גדעון" סא"ל שלמה אלטון ז"ל (לימים מח"ט גולני בשנים 1965–1966). ערב מבצע "קדש" בסוף חודש אוקטובר 1956, תוגברה חטיבת גולני בגדוד חי"ר מילואים, ונשלחה לקרב הגדול לכיבוש מתחם רפיח בציר הצפוני של חצי האי סיני.

קיבוץ גלילות

ותיקי מלחמת העצמאות החלו מיישבות, ואחרי כחצי שנה חפצו בתנאים צעירים מבני העלייה החדשה. חיילים אלה – אף שהיתה להם זיקה עמוקה למולדת ולערכי האומה – באו לחטיבה ללא ערכי משמעת ומוראל, וללא היכרות עם תנאי הארץ ושפתה. מבני החטיבה ניצבו בעיות חברתיות קשות בנוסף לעומס התפקידים הכבדים.

היה צורך ללמד את החיילים החדשים עברית, להקנות להם ערכים ולסייע בחשתלבותם במערך הבטחוני של המדינה. כן היה על מפקדי החטיבה לאמן את חייליה ולגבש את היחידות, כדי שתוכלנה להשתלב בתפקידי ההגנה על הנבילות, סיוורים ופעולות מניע כנגד מעשי התוקפנות של הערבים. תקופה זו היתה תקופת מעבר לחטיבת "גולני", אשר לוחמיה עסקו בתפקידי הגנה, אבטחה ותפקידי דים אחרים. בכלל היו אלה שנים קשות למדינת ישראל. העליה החמונית בראשית שנות ה-50 הציבה בעיות קשות של קליטה כלכלית וחברתית, בעיות הקשורות בהתיישבות בקנה מידה נרחב ובעיות הקשורות במעבר המוני של עולים ממקצרי עות בלתי יצרניים לכפר ולחעשייה.

בראשית 1950 הוקמו בארץ המעברות הראשונות, שהטביעו את חותמן על נוף הארץ במחצית הראשונה של שנות ה-50. מיקומן של המעברות נקבע על יסוד אפשרויות התעסוקה, ולפיכך הוחלט על פיזורן בכל חלקי הארץ – ממטולה בצפון ועד לירוחם בדרום. מיספרן של המעברות הגיע לכדי 120, ורבים מחייליה החדשים של חטיבת "גולני" המתחדשת באו מקרב המעברות.

היו בעיות קשות ב"גולני" של אותם ימים: אי ידיעת השפה העברית, בעיות של נפקדים ועריקים, בעיות של שימוש בסמים, בעיות של חוסר קומוניקציה ובעיות סעד חמורות ביותר. ואולם העבודה השליחותית שביצעו מפקדי החטיבה, ברוי בס ותיקי תש"ח, עשתה את שלה. נוצר קשר אישי עם החייל, והוא החל להאמין במפקד שלו, ראה בו חבר ושיתף אותו בבעיותיו.

תיק מפקד החטיבה של אותם ימים מלא בעשרות ומאות מכתבי חיילים משוחררים, ששמרו על קשר עם מפקדיהם, כתבו להם בעברית רצוצה ועמוסת שגיאות כיצד הם מסתדרים באזרחות, ובמיקרים לא מעטים אף ביקשו את עזרת המג"ד או המח"ט בניסיון להתקבל למקום עבודה.

גם את פעולותיה הצבאיות של "גולני" בראשית שנות ה-50 צריך להבין דרך היכרות מעמיקה של אותה תקופה. קליטת העלייה ומיווגה בתרבות ובחברה הישראלית תוך הקניית בסיס כלכלי לעורלה, היוו את עיקר המאמצים ותבעו השקעת מירב הפוטנציאל של המדינה. הצבא רחב-ההיקף של מלחמת העצמאות פורק, ואת מקומו תפס צבא סדיר קטן-ההיקף ומערך מילואים רחב-ההיקף, שעליו הושתת עיקר כוחו של צה"ל.

המשימות הצבאיות שהוטלו בתקופה זו על חטיבת "גולני" כללו תפקידי שמירה, אבטחה ופטרול. גדוד "גדעון" החזיק את גבול הצפון, אך מובן שלא היתה זו תפיסת קו במושגים המוכרים היום. חוליות קטנות של חיילי הגדוד התפרסו במקומות רגישים בגבול הצפון והפגינו נוכחות. אם למשל, היו מתבצעות עבודות בייבוש החולה והוטל על "גולני" לאבטח את האיזור, היתה נשלחת כיתה עם הגשק הכיתתי שלה, ובמיקרה הטוב יותר, היו מוסיפים לקבוצת החיילים גם מקלע בינוני. כך הוחזק קו הצפון. השקט בקו הגבול עם סוריה לא ארך זמן רב.

"יהי זכרו ברוך"

פלאג דניאל

הנוף האנושי של "גולני"

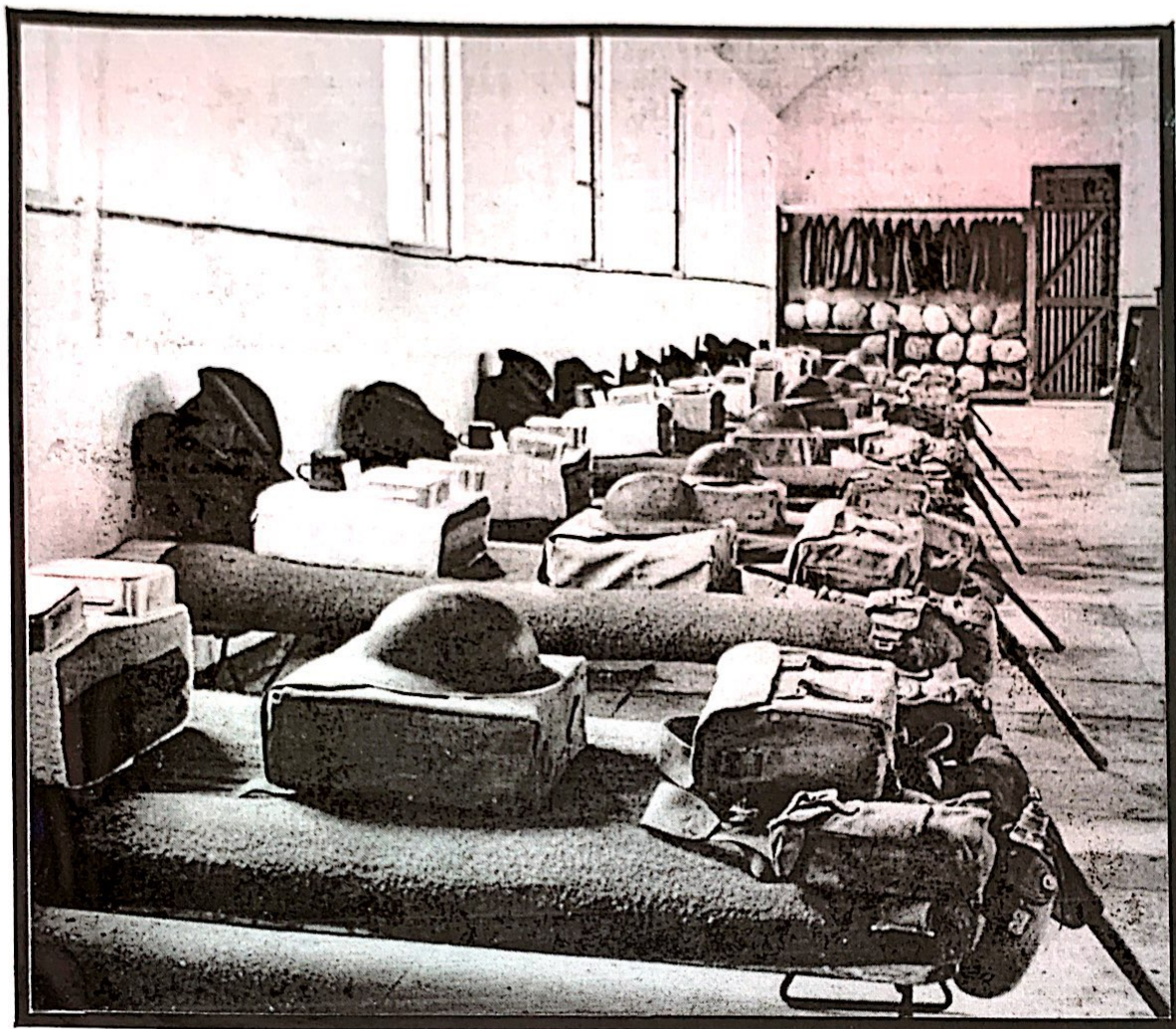
על הנוף האנושי של חטיבת "גולני" באותם ימים, מספר נחום גולן, מפקד החטיבה, במהלך מלחמת יום העצמאות: "נסיון מאורעות 39-1936 בעמקים ובגליל, והתגבשותה של שיכבת פעילים בהגנה ואנשי משמר, קורסים רבים ושונים אשר הקיפו את אנשי היישובים והנוער - הביאו לחטיבה שכבות המעורות במסורת אירגון ה"הגנה" ובערכיו. אליהם נצטרפו יחידות מגויסות של חיל נוטרים, בני ערים ומושבות, אשר קיימו בעת ההיא את שנת השירות הלאומי שלהם, ועל אלה נוספו מאנשי היישובים ובניהם, אשר לחמו במסגרת הצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה, וראו בשירותם שליחות 'הגנתית' מובהקת... רבות מפעולות החטיבה בוצעו תחילה תוך גיוס זמני של אנשי היישובים לצורך פעולה בודדת זו או אחרת. הדבר בא מתוך שהמסגרת של חיילי הגיוס המלא לא הספיקה עדיין, והאנשים נקראו לפעולה ישר מעבודתם. כשגמרו - חזרו למשקם, לעבודת יומם. "גם הסגל הפיקודי של החטיבה עלה מקרב אנשי ההתיישבות שבמרחב, והוא שהטביע את צביונו המובהק על החטיבה ואורח חייה והשפיע על הרוח והאוירה המיוחדים, אשר ציינו אותה בתקופת מלחמת השיחרור ואף לאחריה, וכך היינו החטיבה, מרחב העמקים והגליל על יישוביו, בימים הראשונים למלחמה - גוף אחד".

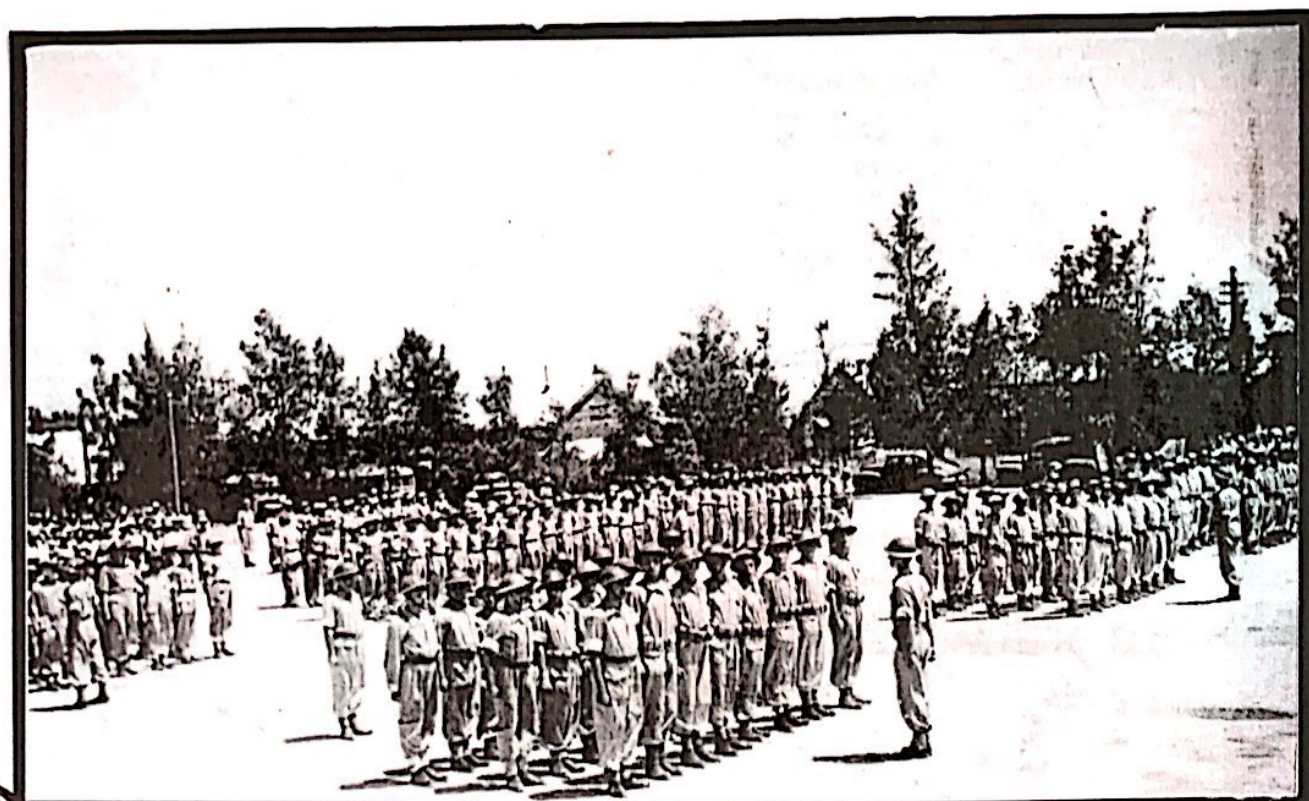
קשיי תקשורת

לחטיבת "גולני" בראשית שנות החמישים היו קשיים רבים, שבאו לידי ביטוי בולט. בקרב על תל אל-מוטילה. לדעת הוועדה, התקשו חיילי היחידה ליצור תקשורת בעת הקרב וזאת בגלל הריבוי בשפות הדיבור (רק 10 אחוזים מן החיילים היו ילידי הארץ ומערב אירופה).

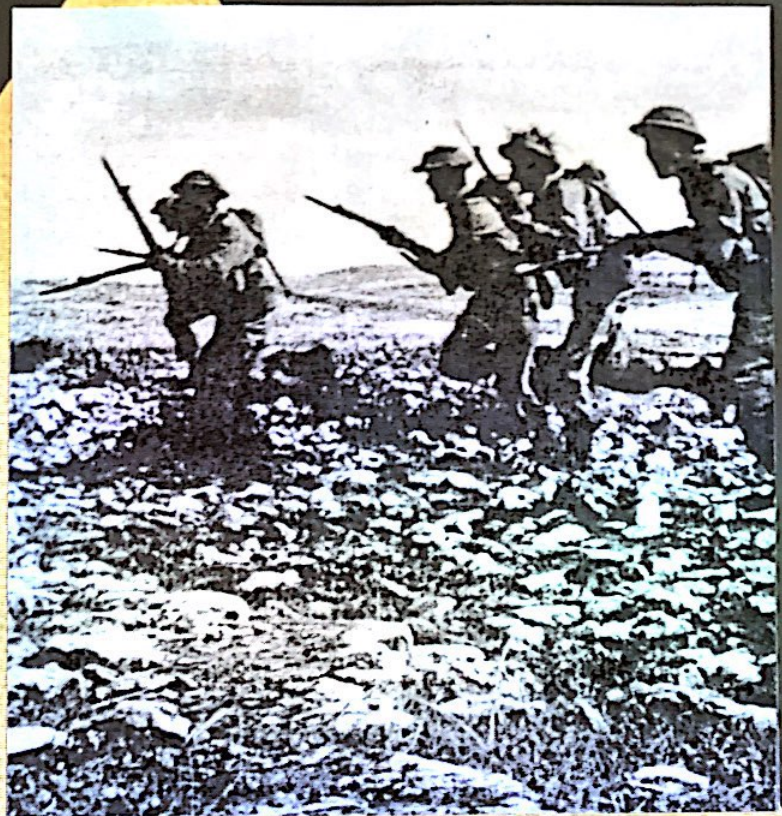
רמת החיילים - כך טענה הוועדה - לא היתה גבוהה גם מפני שחלקם לא השלימו את אימוניהם (לרבות אימון הפרט), והטובים מביניהם היו אלה שנפגעו ראשונים, בפעולת תל אל-מוטילה.

במסדרים

באימונים

18.1954

להורים שלום רב!

— — — אנו נמצאים כאן בבסיס־קליטה. הכל חדש, משה —
האווירה, היחס. שוב אינני דני; עכשיו אני אחד משרה —
המספרים שבצבא. למשטר הצבאי קשה במקצת להסתגל, —
הכרח הוא, כפי הנראה, לעת־עתה אני "ילד טוב", משתדל שלא
לעשות צרות, אבל גם לשמור, במידת הצורך, על הכבוד האישי.
— — — כפי שאמרתי, כל המושגים על "הילד האחראי"
בבית הולכים לעזאזל. צוותים אליך אנשים, שיש לי הרגש
שמחוץ לצעקות ולהעמדת פנים זעומות אין הם יודעים לעשות
דבר. אך נתרגל!

ממכתביו של דניאל ז"ל

10.9.1954

לז', רב שלום!

— — — ביהם ל"שפשוף" אין השד נורא כלל וכלל.
האימונים — אולי לא תאמיני — קלים "נורא". וגם היחס מצד
המפקדים מצוין, פרט למקרים של "עבד כי ימלוך".
— — — כל־כך רוצים לדעת מה נעשה לכל ה"חברה", איפה
הם נמצאים — — —

— — — ועכשיו על עצמי: כשבאתי, חשבתי שצריך להתחיל
הכל מבראשית. ומה פירוש: להתחיל מבראשית? להראות להם,
שכאן ישנו דן פלג. אך לא ארך הזמן והם הריחו זאת והכל בא
על מקומו. קורס מ"כ באופק, שדרך אגב איננו מעניין כל־כך.
— — — והעיקר — למה שהגעתי: רוב המפקדים יודעים
כי אני יודע להגיב, בלי כל היסוס, על מעשיהם, אם אינם
צודקים ואינם נכונים. ומה אגיד לך? הם ממש נוהרים לפעמים
מהערות מסוימות אלי.

22.1.1955

לוי, שלום רב!

— — — ובכן, רקפות יש גם כאן. אך חלון להסתכל בהן
בעדו אין לנו. לנפש רומנטית קשה במקצת להתסתח בתנאים
אלה, והדמיון מתסתח בכיוון אחר, כגון איגוף מימין. איגוף
משמאל, נסיגה, התקפה, כתר, בלם — עקרונות מלחמה — — —
הקיצור, את רואה שקצת "שמח" אצלנו. מתאמנים "קצת"
ועושים המון חיים, כגון ריצות על-פני מורדות הגבעות הוהרות
בלובן האבנים ובתוך ירק שדות הדגן הנע ברוח. החגור ה-קליל-
מתנדנד בעליוות על גופך הנוסף אגליסו של זיעה נעימה. הנוף
הנהדר מרהיב את עיניך, ואתה רץ וכובש את משלטי "האויב"
בקלות, משלט אחר משלט. עושים איגופים, הסעיות והסנאות —
והכל מרהיב ונחמד.

— — — לפי התיאור הסנטימנטלי והנהדר יכולה את להבין

מה טוב לנו. אבל — — —

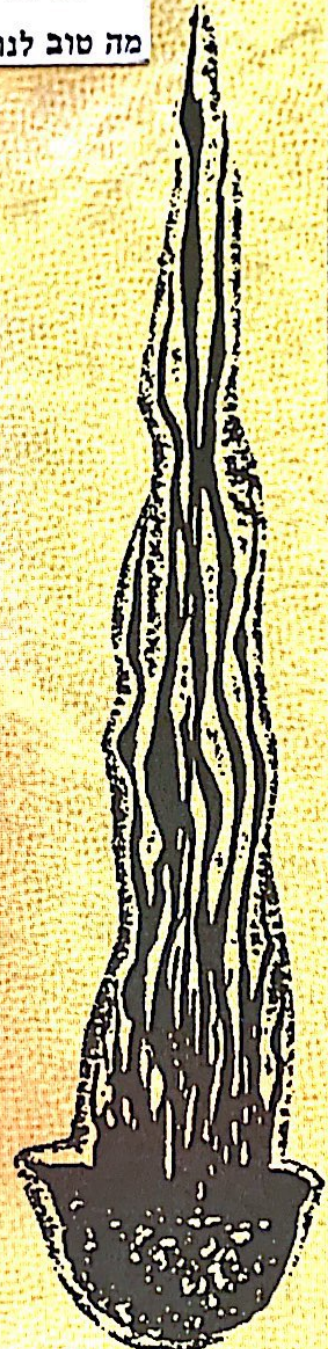
21.1.1956

להורי, רב שלומות!

שיקולי מרחב וזמן: ביחס למרחב, הרי באמת שיצאתי אליו.
פשוט באתי מחוץ-לארץ לישראל, ואני נמצא כעת בכפר-אזור.
הזמן — מנוחת-הצהרים. פרקי חזנות ברדיו. כל אלה דברים
שחיכתי להם זמן רב: בית מסודר, רדיו, אורה שקטה מזו
שהורגלתי לה בששת השבועות שלא טעמתי טעם חופשה עלובה
אחת.

ושוב אתה רואה כי קיימים גם חיים אחרים. אנשים מתהלכים
ברחובות בשלוח עילאית, אינם יודעים על הנעשה, וזה מה
שמוסיף את הטעם המר.

— — — לפי מכתבכם אני "מתחיל להבין" שאתם "קצת"
דואגים לי. אך אל דאגה! נשארתי אותה דמות מג'ונג'נת — דן
פלג — ואילו הייתי מצטלם, הייתם רואים כי דמותי לא נשתנתה
ביותר, אלא ששערי נגוז קצר במטרה למנוע חדירת כוחות
בלתי-רצויים בתנועת-איגוף... אומרים, שלפי התססורת שלי יכול
אני להיות גדול מתאגרפי ארצות-הברית. מסתבר איפוא שהכל
בסדר.

18.2.1956

— — — ושוב — להזכיר שאני חי וקיים ובריא ושלם —
מכתב. אמנם במצב־רוח שאינו מרומם ביותר. לאחר בילוי עלום
ועגום בעיר חסמוכה, בכל־זאת... ביום החמישי — כלומר לפני
יומים — יצאתי לעיר סתם כך, פשוט לבלות קצת. בדרכי נתקלתי
במורעה על חוג מוסיקלי ב־בית יציב והחלטתי: גיש! נראה מה
הענין! — והיה כדאי. ישבנו ושמענו את הסימפוניה הסטורלית
של ברליוז בליווי הסברה קצרה ולענין, וזה פשוט מרומם
אותך — — — אותם רגעים מועטים ב־בית יציב עם אותה
הרצינות השקטה מחזירים אותך להרגשה של בית, נותנים לך
מין תרגשה של שלום, שאתה מוכרח לקבלה ולו גם במנה קטנה
זו של שעה בשבוע.

10.3.1956

— — — ההרגשה הכללית היא, שאתה נמצא לא בתוך

הארץ.

כל אותם השטחים הענקיים ללא עץ, הגבעות החשופות, מעוררים בך איזו הרגשה שאתה נמצא באחד המדבריות המסורתיים הרחוקים, כשאתה נוסע כאן בכבישים הארוכים והישרים במהירות מפורזת, יש לך הרגשה שאינך כבול לשום דבר, ששום דבר אינו סוגר עליך. מין הרגשת־מרחב נפלאה כזו, שיקשה לכם, כנראה, להבין מהי.

**ת.נ.צ.ב.ה.
פלג דניאל
1935-1956**

„ה' נתן,
וה' לקח —
יהי שם ה' מברך.”

(איוב, א' כ"א)

בזרכ. 2.10.1956

לך — שלום והרבה יותר מזה!

אם אני כותב הרי שקיבלתי מכתב.

— — — מה אני לך — נדמה לי כי אינני יכול לכתוב
הפעם. — — — בעצם יש הרבה לומר, ורק מפני שיש הרבה
כליך, אינך יודע איד ומה.

— — — ודאי, אם כתבתי לך כי תמיד נראית לי כסמל
לאדם, הרי סמל לאדם לא היה לגבי ידי פסל שכולו טוב,
העומד מעל לחיי-יומיום שלנו, אלא להיפך — אחד מאתנו, אדם
ככולנו, אך תמיד שואף לאותו הדבר שאנו מכנים שלמות —
ואותה השאיפה, אותה ההתקרבות לשלמות, היא שעושה אותנו
לבני-אדם, ואשר לי — הריני ככולם, עם אותן מגרעות פעוטות
ועם אותם יתרונות פעוטים ועם אותן חולשות. ודאי שאינני
טהור ותם. ודאי שהושפעתי השפעות כלשהן אם במשק ואם
בצבא — ובכלל... אך לא בכך העיקר. אם יודע אתה לברור בין
כל אותם דברים חדשים שאתה נתקל בהם את הפסול ואת
שאינרפסול, ואם יש בך כוח לדחות את הפסול — הרי שהתעלית
על כל זה.

— — — הפסקתי ואני ממשיך עכשיו. השעה 12 בלילה

ואני יושב וכותב, ואין רצון להפסיק.

...אולי את מנסה לשכנע עצמך, ובודאי את חוששת
שהשתניתי בצבא (כמו שאנו אומרים: „התקלקלתי“). הביטי...
לכולנו, לכל אחד מאתנו, קוידמות מסוימים, הטבועים עמוק
בנו, והם המעצבים את ה„אני“ שלנו, גם אם נעקם אותם — — —
הרי שביסודנו נישאר מה שהננו, וגם אם יצאתי לצבא מתוך
„ארמון-השן של הקיבוץ“ ובאמת נתקלתי בו (בצבא) בדברים
שלא שיערתי (באנשים שונים ובאורח-חיים שונה) ומושגי על
„הטוב והיפה הסובב אותנו“ (פרי החינוך הקיבוצי) השתנו —
נשארתי דני כפי שהיה: תמים במקצת (רק במקצת), אינו משלים
ומשתדל לשמור על עצמו. בערך. (ואני מדגיש: בערך) כמעט אותו
דני שחשבת שהכרת פעם, כשהכל התחיל.

יום ששי, 3.10.1956

לה: שלום.

עכשיו הכל שקט יותר, טוב יותר: אני בבית — חופשת-
שבת קצרה — — — התרחצתי יפה, בחדר הכל מסודר ונקי
מסביב. ואני שומע קטע משל רוסיני (האוהבת את מוסיקה
קלאסית?).

אנצל את ההזדמנות שאני יכול לכתוב מכתב בדואר אזרחי
ואספר לך קצת. ובכן, תפקידי בצבא — סמל-סיירים. ואם אינך
מבינה בכך... זאת אומרת שאני סמל מחלקה של סיירים.
מעניין? — כן, מעניין מאד. מסתובבים בלילות בחורים שונים
בארץ. מתארחים לפעמים אצל ערבים בשעות הקטנות של הלילה,
כדי לשתות ספל קפה מר.

— — — השירות בצבא — 26 חודש, כלומר, אני משתחרר
בעוד 4 חדשים. את הימים עד לשחרורי התחלתי כבר לספור.
ובאמת... על אף הענין שבתפקיד, יש רצון לחזור הביתה, לשדה,
לגן, לגידול הירקות.

— — — אנו יורדים (ש... סוד צבאי!) לדרום ביום השלישי
9.10.1956 — תוכלי למצוא את מקומנו במפה, כעשרים קילומטר
מזרחית לניצנה. פירושן של דבר: לילות ללא-שינה, סיורים,
מארבים ותצפיות. אך כל זה איננו גורא כלל אילולא חוסר
החופשות. משם כמעט שאין מקבלים חופשה — היינו, רחוק,
רחוק, רחוק מן הבית ורחוק בכלל... ואת הרי תיטיבי להבין מהו
אותו "רחוק". — — —

— — — וה"חברה" בחדרי, בחדר הסמלים, טוענים, כי בשבוע
האחרון אין צורך בחשמל בלילות. אני מאיר את המחנה, זורח!

אלה שכאן לא ידעו טוב
אם לשחוק או לצעוק,
רק השחיקות צועקות מעצמן
הם ישנם בליבם של כולם
הם ישנם ויהיו לעולם
בחיוך הנפלא,
בצרורות המקלע
בשתיקה ובבכי החם.

שום זיכרון לא יסלח
שום שיכחה לא תמחוק
שום אהבה לא תגליד עם הזמן.

וְגִבּוֹר יָבוֹת וַיַּחֲלֵשׁ;
וַיַּגְוֶעַ אָדָם - וְאִיזוֹ?
אֶזְלוּ-מֵיָם מִנִּי-יָם;
וַעֲתָר יַחֲרֹב וַיִּבָּשׁ.
וְאִישׁ שָׁכַב וְלֹא-יָקוּם;

איוב כ"ד